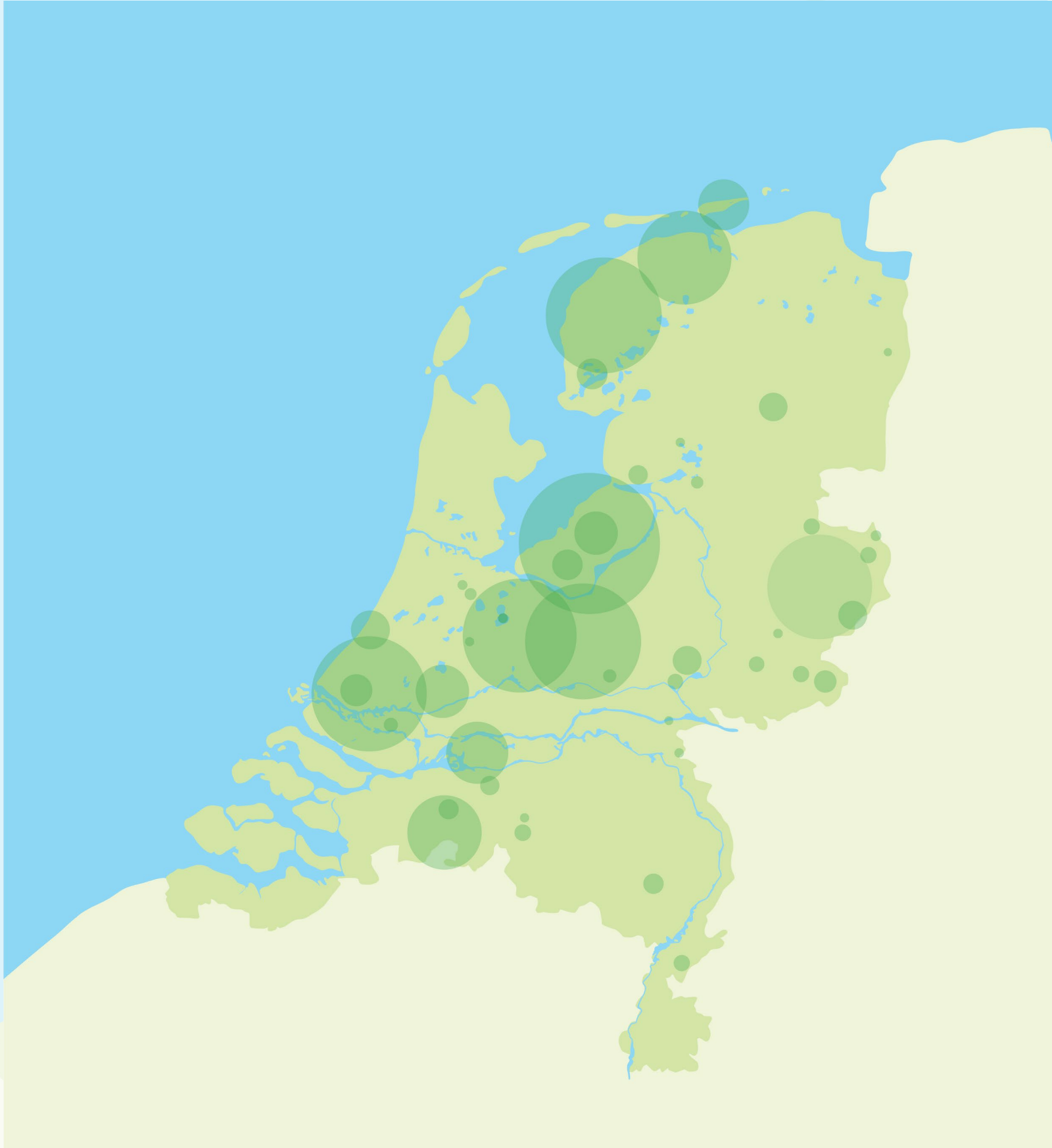

10 belangrijke lessen uit gebiedsprocessen: inspiratie en verdieping voor jouw projecten

Tineke de Boer, Bas Breman, Daniëlle Ooms (Wageningen Environmental Research)

Ontdek dit interactieve document boordevol waardevolle lessen uit gebiedsprocessen in het landelijk gebied in Nederland. Op basis van onderzoek in maar liefst 47 verschillende gebieden (zie de kaart) bieden deze lessen praktische inzichten over de wijze waarop we opgaven voor water, landbouw en natuur het hoofd kunnen bieden. Of je nu geïnteresseerd bent in gebiedsgericht beleid of gewoon op zoek bent naar inspiratie, deze poster helpt je verder!

Wil je dieper graven? Klik op een publicatie (de cirkel onder de kaart) en ontdek de verhalen achter de lessen. De gebieden die in het onderzoek aan bod komen, verschijnen op de kaart, samen met de voorkant van het rapport. Een klik op dat rapport brengt je direct naar de volledige publicatie.

Deze interactieve document is gebaseerd op 18 publicaties (onderzoeksrapporten en websites) met lessen uit gebiedsprocessen die verzameld zijn via een internetresearch. In totaal hebben die betrekking op ervaringen in 47 gebieden. Het gaat hier over het algemeen over lessen die vooral procesgericht en breed toepasbaar zijn. De meeste publicaties dateren van 2020 tot 2025 en enkele uit voor die tijd. Kortom, deze poster is een inspirerende toegangspoort vol praktische kennis en inzichten.

10 Lessen uit gebiedsprocessen

1. Duidelijke gebiedsdoelen en kaders zijn essentieel

Succesvolle gebiedsgerichte processen beginnen met heldere doelen die aansluiten bij nationale en regionale beleidskaders. Tegelijkertijd moet er flexibiliteit en ruimte zijn om in te spelen op innovatieve oplossingen en initiatieven uit de lokale praktijk.

2. (Lokale) betrokkenheid en samenwerking zijn cruciaal

Betrek een breed scala aan partijen waaronder overheden, boeren, natuurorganisaties, bedrijven, lokale organisaties en burgers om gezamenlijk de behoeften en kansen in het gebied te identificeren en aan te pakken. Vertrouwen, gedeeld eigenaarschap, probleembesef en gevoel van urgentie zijn belangrijk om tot gedragen oplossingen te komen.

3. Integrale benadering levert de meeste winst

Een integrale aanpak voorkomt versnippering en vergroot de effectiviteit van maatregelen. Niet alleen de verschillende thema's moeten tegelijk in een gebiedsproces meegenomen worden, ook bij de oplossingen is integraliteit belangrijk.

4. Zorg voor maatwerk en flexibiliteit

Geen enkel gebied is hetzelfde; succesvolle oplossingen zijn afgestemd op de specifieke kenmerken van het landschap en de gemeenschap. Dit vraagt om flexibiliteit in beleid en financiering.

5. Langetermijn visie, perspectief en financiële zekerheid zijn noodzakelijk

Gebiedsprocessen en transities vergen tijd; langjarige ondersteuning en financiering zijn nodig om duurzame verandering te waarborgen.

6. Zorg voor transparantie en open communicatie

Duidelijke en open communicatie tussen alle betrokken partijen is cruciaal om vertrouwen te bevorderen en gezamenlijke besluitvorming te ondersteunen.

7. Toon leiderschap en durf risico's te lopen

Maak verbinding met betrokkenen uit de praktijk en zorg dat er ruimte is voor een écht gesprek en interactie waarin de verschillende partijen zich gezien en gehoord voelen. Om weerstand om te zetten in beweging is het van belang dat overheden het voortouw durven nemen, leiderschap tonen en risico's durven lopen.

8. Benut lokale kennis en middelen

Benutten van de kennis, vaardigheden en middelen die binnen het gebied aanwezig zijn om oplossingen te creëren die echt aansluiten bij de lokale context.

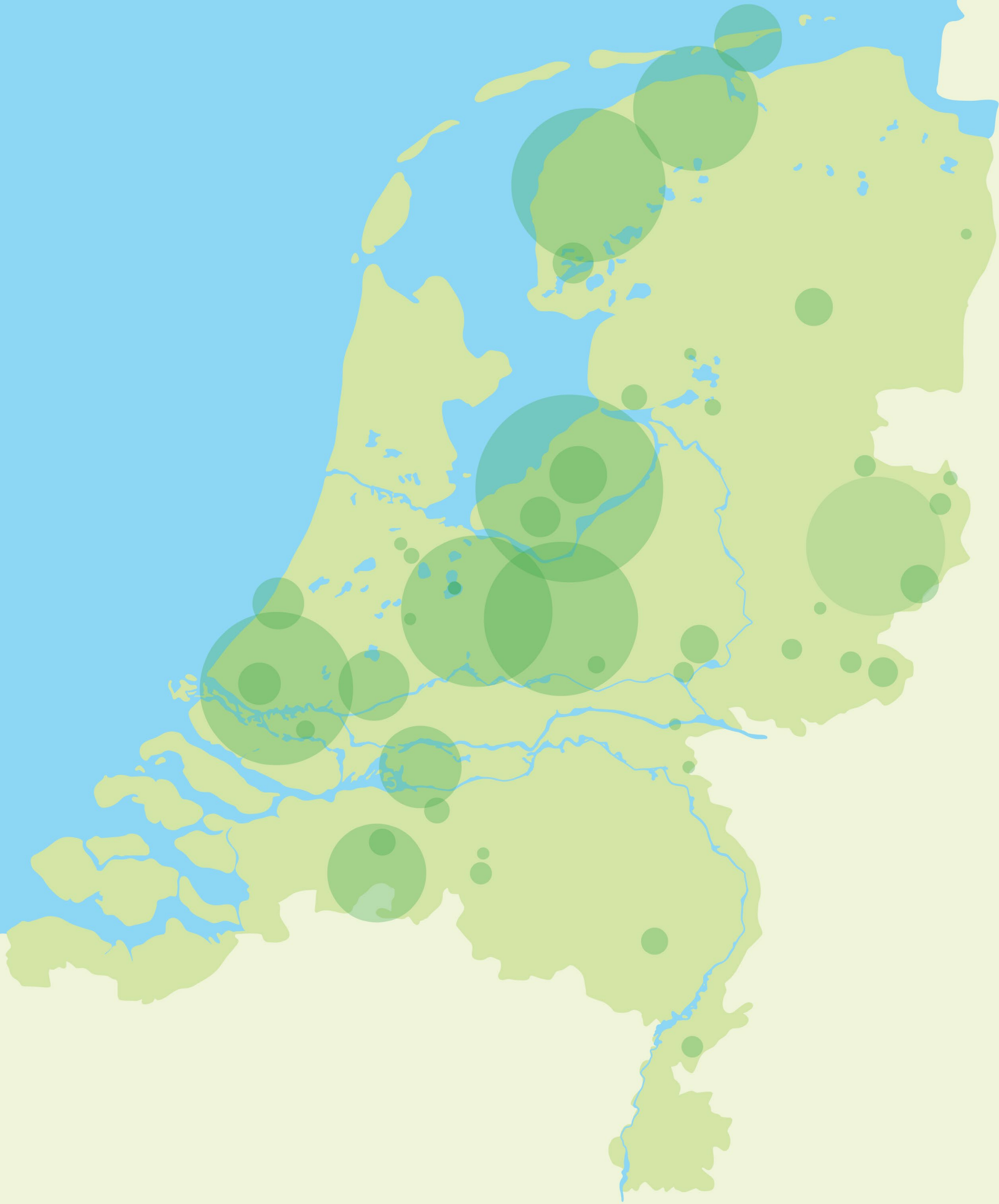
9. Blijf ontinu leren en aanpassen

Regelmatig evalueren van de aanpak en bereidheid om deze aan te passen op basis van feedback en veranderende omstandigheden is essentieel.

10. Procesbegeleiding en governance maken het verschil

Een neutrale procesbegeleider kan helpen bij het overbruggen van belangenverschillen en het structureren van het proces. Governance-structuren moeten duidelijk zijn, met heldere afspraken over verantwoordelijkheden en besluitvorming.

Wil je dieper graven? **Klik** op een publicatie (de cirkel onder de kaart) en ontdek de verhalen achter de lessen. De gebieden die in het onderzoek aan bod komen, verschijnen op de kaart, samen met de voorkant van het rapport. Een klik op dat rapport brengt je direct naar de volledige publicatie.

Rapporten

GEBIEDSGERICHT WERKEN

IN ZEVEN PRINCIPES

Ervaringen met gebiedsgericht
werken aan transitie in het
Zuid-Hollandse landelijk gebied

Landelijk gebied
Zuid-Holland

Rapporten

Rapporten

Drie decennia natuurrealisatie in de Krimpenerwaard

Inzicht in de werking en doorlooptijd van grondinstrumenten

D.A. Kamphorst, W. Nieuwenhuizen, P.R. Kuiper & F. Harleman

| WOT-Rapport 161

Rapporten

Wil je inzicht krijgen in kansen voor natuurinclusieve landbouw in jouw gebied? Dit Gebiedsvenster geeft overzicht en inzicht voor wie betrokken is bij een gebiedsproces. De praatplaat brengt specifieke kansen en belemmeringen in kaart. Het overzicht aan tools kan ondersteuning bieden om belemmeringen te overwinnen en kansen te benutten. Haal daarnaast inspiratie uit casusgebieden in heel Nederland.

OPEN IN ADOBE
VOOR OPTIMALE
ERVARING

CoE GROEN
CENTRE OF EXPERTISE

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Lessen uit gebiedsprocessen

Een onderzoek naar ervaringen met gebiedsprocessen
Natura 2000 in Gelderland en Overijssel

Rapporten

Planbureau voor de Leefomgeving

LESSEN UIT 10 JAAR NATUURPACT

DERDE LERENDE EVALUATIE VAN HET NATUURPACT

Rapporten

Rapporten

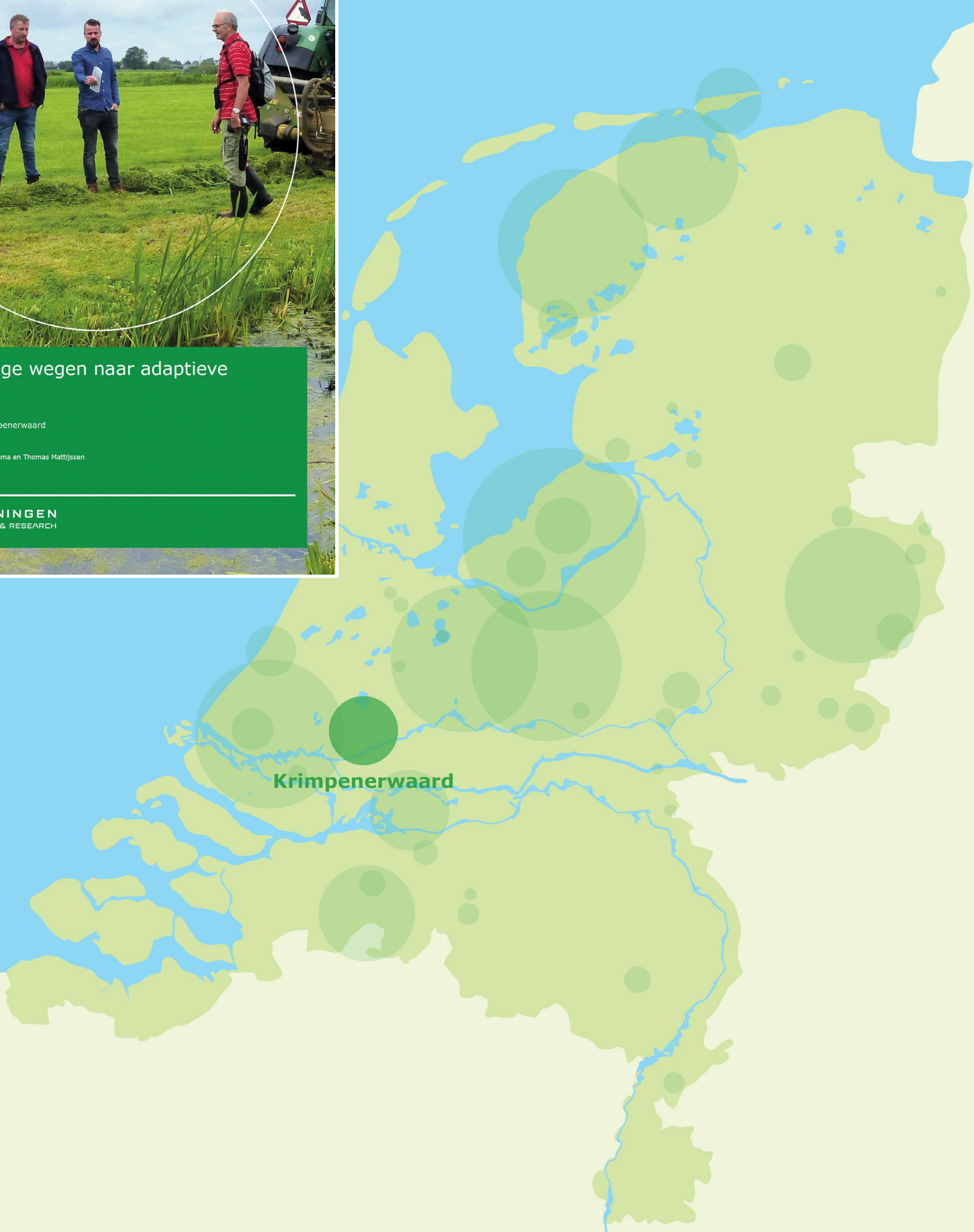
Rapporten

Integrale gebiedsaanpak: lessen uit het Buitenland van Rhoon

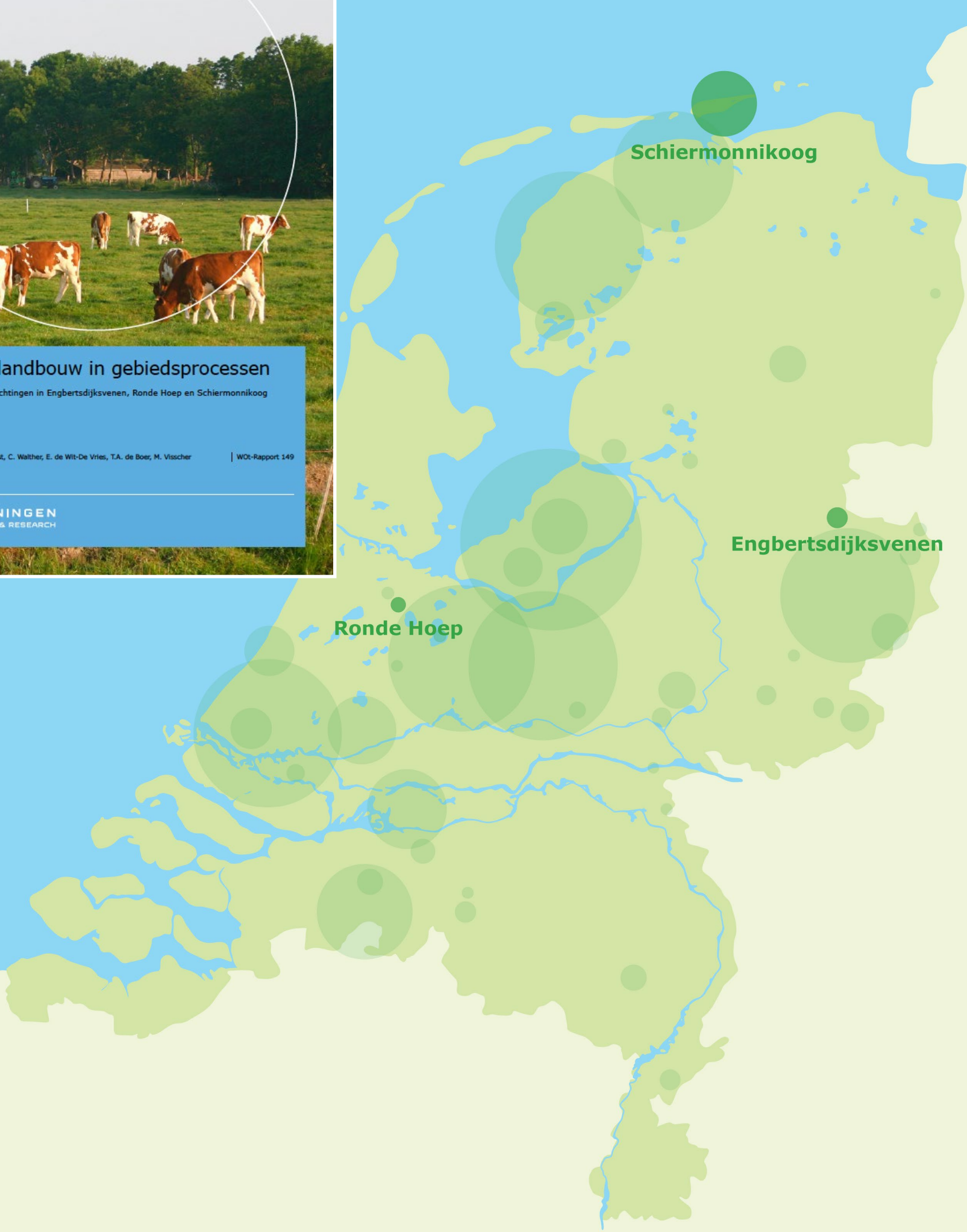
Toen minister Van der Wal op 30 januari het Buitenland van Rhoon bezocht, was ze lovend over de manier waarop van onderop plannen worden gemaakt en landbouw en natuur worden verweven. Wat zijn de lessen uit dit gebied die ook bij andere gebiedsprocessen van pas kunnen komen?

Rapporten

Rapporten

Rapporten

Leren van eerdere generaties integraal gebiedsgericht beleid voor de NOVI-gebiedsaanpak in de Peel

Wiebren Kuindersma (WUR)
Mei 2021

Inleiding

Het integrale gebiedsgerichte beleid voor het landelijk gebied is niet nieuw. Het kent al een lange historie die terug gaat naar het begin van de jaren negentig. In de jaren twintig is het integrale gebiedsgerichte beleid bezig aan een comeback. Zo zien we de NOVI-gebieden en eerder de IBP-gebieden. Hoog tijd om de belangrijkste lessen vanuit het ROM-gebiedenbeleid, de Nadere Uitverkingen en Reconstructie, in beeld te brengen en hieruit lessen te trekken voor de nieuwe NOVI-gebiedsprocessen, zoals in de Peel¹.

Deze notitie is opgesteld aan de hand van eerdere evaluaties en analyses van integraal gebiedsgericht beleid (Boonstra et al., 2007; Boonstra et. al. 2012, Boonstra en Kuindersma, 2008 en Driessen en Glasbergen, 1993) en een aantal interviews (eind 2020/begin 2021) met ervaren bestuurders en ambtenaren vanuit het Peelgebied². Het is een achtergrondnotitie bij het essay "Met NOVI naar een hoger NIVO" (Bleumink et al., 2021).

We beginnen met een kort overzicht van de golfbewegingen in het integraal gebiedsgerichte beleid in de afgelopen 25 jaar met aandacht voor de specifieke situatie in het NOVI-gebied de Peel. Vervolgens gaan we in op de negen geïdentificeerde lessen voor het NOVI gebiedsproces in de Peel op basis van eerdere ervaringen. Deze lessen zijn ook toepasbaar voor andere integrale gebiedsprocessen.

Golfbewegingen in het integraal gebiedsgerichte beleid

In zekere zin is sinds eind jaren tachtig een golfbeweging waar te nemen in de populariteit van het integrale gebiedsgerichte beleid, afgewisseld met periodes waarin meer nadruk ligt op sectoraal (milieu)beleid. Het integrale gebiedsgerichte beleid komt meestal ook op als reactie op vastgelopen uitvoering van gestapeld sectoraal beleid. Meer nadruk op sectoraal beleid komt op uit teleurstelling over het integrale gebiedsgerichte beleid en behoefte aan daadkracht en doorzettingsmacht.

ROM en WCL

De eerste golf IGB begint eind jaren '80 met het ROM-gebiedenbeleid en de Nadere Uitverkingen (NUBL en NURG) en later ook de WCL-gebieden (1993). Deze gebiedsprocessen hebben meestal een vrij informeel karakter (netwerksturing) en het initiatief ligt bij de Rijksoverheid, al zijn provincies vaak nauw betrokken. De mate waarin maatschappelijke organisaties betrokken zijn verschilt. Sommige gebiedsprocessen leggen veel nadruk op afstemming tussen overheden (NUBL, ROM Groene Hart), terwijl andere gebiedsprocessen daarnaast ook veel nadruk leggen op het betrekken van verschillende maatschappelijke organisaties en bedrijven (B.v. ROM Gelderse Vallei). Veelal staat een specifiek probleem centraal zoals de spanning tussen landbouwontwikkeling en milieuregelgeving (m.n. mest).

In deze periode is in het Peelgebied de Nadere Uitverking Brabant Limburg (NUBL) dominant. Deze aanpak gaat vooral over de mestproblematiek en is voornamelijk een samenwerking tussen de provincies Limburg en Noord-Brabant en verschillende Rijkspartijen. In de stuurgroep zitten zelfs verschillende Brabantse en Limburgse gedeputeerden. Dit is illustratief voor het bestuurlijk belang dat aan het initiatief werd gehecht.

¹ Deze notitie is opgesteld in opdracht van de stuurgroep NOVI De Peel en gefinancierd door het ministerie van LNV (BO-thema Biodiversiteit in de kringlooplandbouw).
² Dijkgraaf waterschap Aa en Maas, Dijkgraaf en DB lid Waterschap Limburg, Wethouder & twee ambtenaren gemeente Venray en Voorzitter Integrale Gebiedscommissie Peelvenen.

Veenweiden *in Beweging*

Leerpunten voor gebiedsprocessen

Kamerik/Kanis

Rapporten

Terugblik op het ILG

Kwalitatieve evaluatie van het
Investeringsbudget Landelijk Gebied

F.G. Boonstra

L.A.E. Vullings

C. Kwakernaak

R.J. Fontein

W. Kuindersma

C.M. Goossen

M.E. Sanders

E.A. van der Grift

D.A. Kamphorst

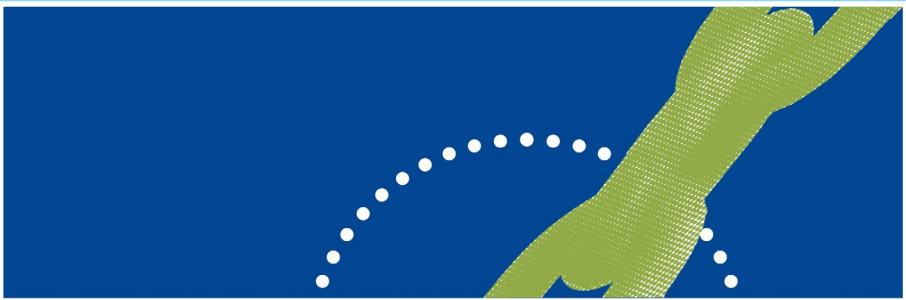
G.W.W. Wamelink

REEKS ILG EN GEBIEDSPROCESSEN NR 15

Rapporten

Met vereende krachten

Het instrumenteel en zelforganiserend vermogen van gebiedscoalities in de Baronie, de Gelderse Vallei, Noordwest Fryslân en Zuidwest Twente

W. Kuindersma
F.G. Boonstra
R. Arnouts
M. Stuiver
R.J. Fontein

REEKS ILG EN GEBIEDSPROCESSEN NR 10

Rapporten

Investeren in landschap

Lessen uit de gebiedsprocessen in Amstelland,
Binnenveld, Het Groene Woud en Ooijpolder-Groesbeek

Amstelland

Binnenveld

Ooijpolder - Groesbeek

Het Groene Woud

Rapporten

Meerwaarde(n) mogelijk maken

Een onderzoek naar het belang van waarden in gebiedsontwikkeling

Rapporten

**Naar effectieve uitvoeringsarrangementen
in gebiedsgericht beleid**

Het gebied Utrecht-Midden Noord

W. Kuindersma
F.G. Boonstra
D. Brunt

REEKS ILG EN GEBIEDSPROCESSEN NR 2

Rapporten